

Roma Numismatiği II

Bu sunum vermekte olduğum Roma Numismatiği II dersinde kullanılması için eğitim amaçlı hazırlanmıştır. Sunumda kullanılan materyaller telif hakkına sahip olup eğitim amaçlı olarak kullanımı uluslararası kanunlara göre serbesttir. Başka bir amaçla kullanılması için telif hakkına sahip kişilerden izin alınması gerekmektedir.

- ❖ Bir kavmin ya da kent halkının tarımsal veya ticari faaliyetlerde bulunmak için kendi sınırları dışında elverişli topraklarda üsler kurup orayı yurt edinme sürecini **Kolonizasyon** denir. Koloni kelimesinin kökeni Latince “*colera*” kelimesinden türemiş olup, kelimenin Türkçe karşılığı “çift sürmek” anlamına, “*Colonus*” kelimesi ise “çiftçi” anlamına gelmektedir.
- ❖ İnsanlar, yaşadıkları bölgelerde ihtiyaçlarını karşılayamamaları üzerine, hayatlarına devam edebilecekleri yeni yerler arama ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu nedenle farklı dönemlerde bazı toplumlarda artan nüfus karşısında toprakların yetmemesi ve siyasi, ekonomik nedenlerden dolayı koloni kurmaya ihtiyaç duymuşlardır. Antik çağda en önemli Kolonizasyon hareketleri Fenikeliler, Grekler ve Romalılar gerçekleştirmişlerdir. Ancak en kapsamlı ve geniş topraklarda hakimiyetini sürdüren sistemli faaliyet sürdüren Romalılar olmuştur.

Roma Kolonizasyon Hareketinin Nedenleri ve Karakteri

- ❖ Roma'nın bir şehir devletinden büyük bir imparatorluk haline gelmesinde, düzenli bir teşkilatla kurduğu kolonilerin önemli bir rolü vardır. Roma'nın kolonizasyon hareketine başlamasının ardında yatan neden kendinden öncekilerden farklı olarak temelde askeri ve siyasi amaçlıdır. Romalı devlet adamı ve hatip Cicero'nun Roma kolonizasyon politikası hakkındaki düşünceleri bu politikanın altında yatan ana nedeni belirtmesi açısından oldukça önemlidir
- ❖ Roma kolonilerinin ortaya çıkışı her ne kadar askeri ve siyasi ihtiyaçlardan ötürüyse de zaman içerisinde kolonilerin kurulma nedenlerine yeni gerekçeler de eklenmiştir. Roma kolonilerin kuruluş amaçlarında ortaya çıkan gerekçelere ek olarak yeni ihtiyaçlara da cevap verebilmeleri sebebiyle 500 yıl gibi uzun bir süre varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir

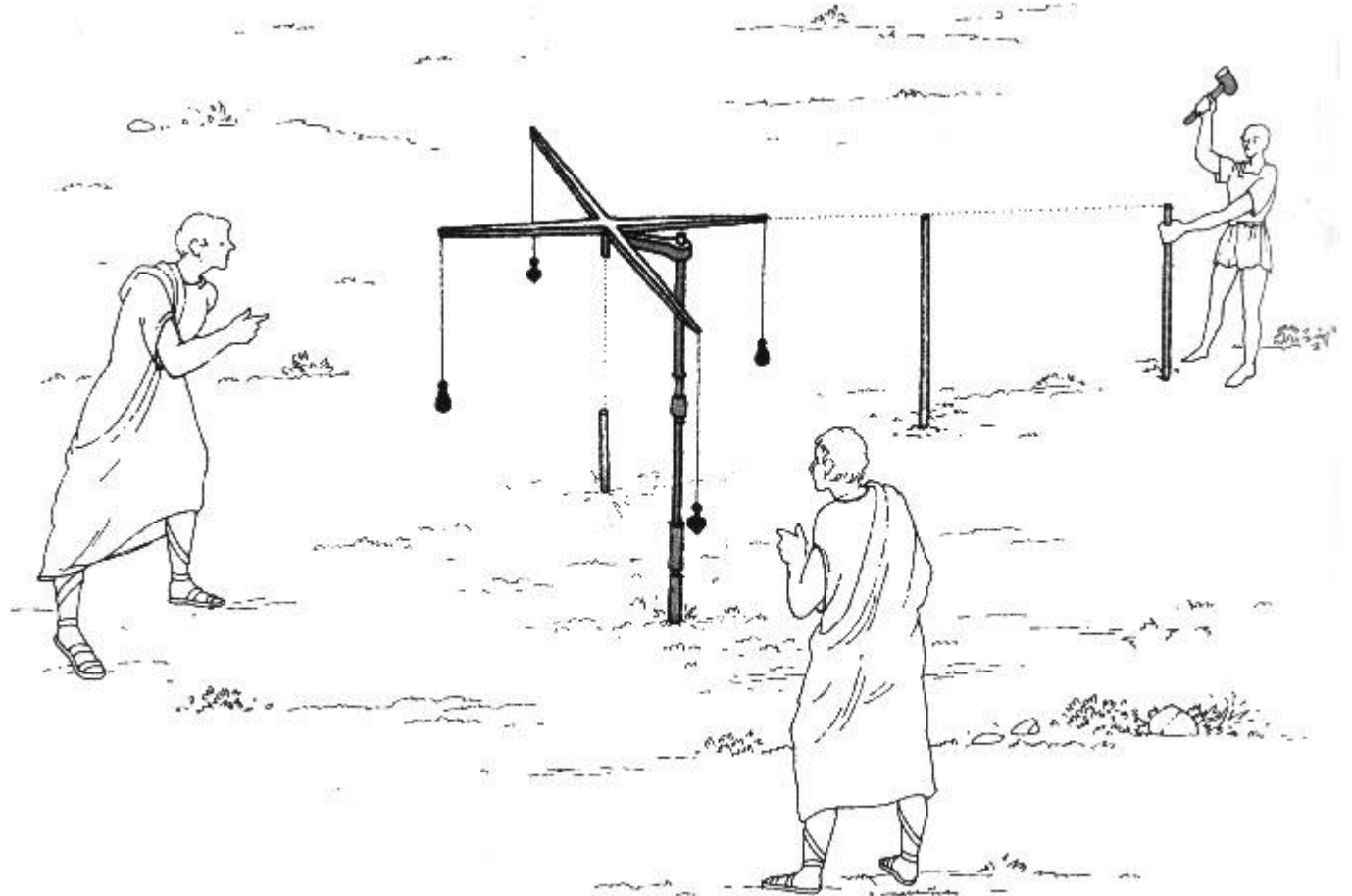
- ❖ Kolonilerinin kuruluşuna zaman içerisinde her ne kadar yeni gerekçeler eklense de ortaya çıkmalarındaki asıl neden olan askeri gereksinimler asla önemini kaybetmemiştir. Last'ın belirttiğine gibi M.Ö. 4. yy'dan II. Pön savaşlarının bitimine kadar kurulan kolonilerin asıl nedeni Roma'nın ve müttefiklerinin hakimiyeti altında olan toprakları korumaktı. Romalıların kolonize ettikleri kentlerin bazıları doğal bir korumaya ve dışardan gelecek basit saldırılara karşı durabilecek yapıya sahipti.
- ❖ Latince'deki "colonia" kelimesinden türemiş olan koloni terimi günümüzde emperyalizmle bağlantılı olarak görülmekte ve devlete bağlı deniz aşırı bölgelerde ve daha az gelişmiş toplulukların yakınında kurulmuş yerleşim yerleri olarak algılanmaktadır.

- ❖ . M.Ö. 4. Yüzyılda İtalya'da Antium'un kuruluşundan II. Pön savaşının (M.Ö. 218-202) bitimine kadar ister Latin isterse de vatandaş kolonileri olsun bu yerleşimlerin temel işlevleri Roma'nın ve müttefiklerinin egemenlik alanını korumaktı. MÖ. 2. yüzyıla kadar ekonomik gerekçeler ön planda değildi. Roma kolonizasyon politikasından fakir halkın ve topraksız köylünün fayda sağlaması ise tamamen rastlantısaldı.
- ❖ Kolonizasyonun M.Ö. 2. Yüzyılın ortalarından önceki yıllarından farklı olarak Gracchuslar döneminden itibaren Augustus dönemi sonuna kadar ki (M.S. 14) Roma'nın bu alandaki politikası incelediğinde ekonomik gerekçelerin zaman zaman askeri ihtiyaçların önüne geçtiği görölmektedir. Gracchuslar döneminde Roma'nın ekonomi yönetiminin başında bulunan aristokrat aile üyelerinin (= nobilitas) kimi zaman kötü uygulanan ekonomik politikaları sonucunda Roma halkının büyük bir kısmı yoksullaşmış, bunun yerine fakir halkın refahını arttırmak için koloniler kurulması zorunlu hale gelmişti. Bu duruma ek olarak M.Ö 1. yüzyılın büyük ölçekli ve kazançlı savaşları ile birlikte Marius'un askeri reformları sonrasında veteranuslar (=emekli askerler) için pek çok koloni kenti kurulmuştur.

❖ Roma, zaman içerisinde yeni topraklar ele geçirdikçe bu toprakların problemini ile karşı karşıya kaldı ve bu soruna çözüm olarak iki yöntem geliştirdi. Bu yöntemlerden ilkinden ele geçirilen yerler Roma vatandaşlarının kullanımı için toprak parsellerine ayrılarak dağıtılırdı. Bununla beraber toprakların dağıtımı yapılırken, vatandaş toplulukları kendi kendilerini yöneten toplumlar olarak organize edilmezlerdi. Bu tarz bir uygulama esnasında vatandaşlara verilen topraklar merkezden ne kadar uzak olursa olsun burada oturanlar Roma vatandaşlık haklarını korumaya devam ederler, buna ek olarak da Roma'ya yargısal ve yönetsel yönden bağlı kalmaya devam ederlerdi. Tatbik edilen bir diğer sisteme göre ise yerleşimçilere özel kullanımları için topraklar verilmekle beraber bunlar başlangıçtan itibaren kendi kendilerini yöneten topluluklar olarak organize edilmişlerdir. Colonia'lar (Latin) yargısal ve yönetsel olarak Roma'dan ayrı olan politik organizasyonlardı.

❖Koloninin kuruluşu esnasındaki en önemli faaliyetlerden biri koloninin territoriumunun dikkatlice incelenmesinin ardından yerleşimçilere kişisel kullanımları için verilecek olan arazilerin tespit edilmesidir. Söz konusu faaliyet esnasından arazilerin boyutları ve konumlarının belirlenmesinde “*Groma*” adı verilen bir aletten yararlanılmaktadır. Bazı tarihi bilgiler yanında da ele geçirilen bir takım parçalar vasıtası ile gromanın teknik özellikleri saptanabilmiştir.

❖ Groma, dikey bir şaftın, eğik bir köşebent vasıtasıyla üstten birleştirilmesi ile meydana gelmektedir. Üstte yer alan köşebant bir haç ile desteklenmekte ve dengeyi sağlamak içinde haçın her bir kolunun ucuna bir ip vasıtası ile çeküller bağlanmaktadır. Her ne kadar görünüşü itibari ile kaba bir alet izlenimi uyandırsa da kullanılan yöntem sayesinde yerleşimcilere tahsis edilecek araziler büyük bir hassasiyetle tespit edilebilmiştir

- ❖ Yeni bir koloni kurulduğu esnada yerleşimcilere verilecek olan toprak miktarının tespit edilmesi faaliyetine “*limitatio*” ya da “*centuriae*” denilmektedir. Başlangıta Romalılar, vatandaş kolonilerindeki her bir yerleşimciye 2 iugerum büyüklüğünde bir arazi parçası vermekteydiler. Romalılar tarafından kent planlamasında kullanılan “*limitatio*” sistemi gerçekte Alba, Cosa ve Norba kolonlerinde de görüldüğü üzere Hellen kent planlama modellerinin izlerini taşımaktadır.
- ❖ Cosa kolonisinin kurulduğu tarihte Romalılar halihazırda 19 adet koloni kurmuş bulunmaktaydılar. Bunu yaparken Romalılar yalnız İtalya’da değil, daha sonra tüm imparatorlukta Roma kentleri için gerçek bir klişe haline gelecek olan bir koloni kentsel tasarım modeli geliştirdiler. Bu çizgilerin bir kısmı Cosa’nın düzenlenmesinde görülebilmektedir ve büyük olasılıkla Etrüsk planlama yöntemlerinden esinlenmiştir. Sokak sisteminde iki ana yolun keşişmesine özel bir vurgu getirilmiştir. “*Decumanus maximus*” ve “*kadro maximus*” olarak adlandırılan bu iki ana eksen kent kapılarından geçerek, kent merkezinde forumun bulunduğu yerde buluşmaktaydı.

❖ Yeni bir koloni oluşturulduğunda, ilk aylar oldukça tehlikeydi. Zira nu esnada komşu bölgelerdeki düşman halkların saldırılarına maruz kalınmakta ve buna ek olarak oldukça fazla sayıdaki yerleşimcinin ilk hasat zamanı gelene kadar desteklenmesi de gerekmektedir. Koloniye kaybolan yerleşimcilerin isimleri, kadastro kayıtları ve kolonide görev yapanların isimleri “*forma*” denen bir belgeye kaydedilmiştir. Bununla beraber günümüzde her hangi bir forma örneği tam olarak ele geçirilememiş olmasına karşın mermer ve papirüs kopyaları vasıtası ile bu tarz belgelerin neye benzedikleri saptanabilmiştir. Forma, lex colonica ve groma'nın foruma yerleştirilmesi ile beraber kolonini resmi kuruluş işlemi sona erer ve komisyon üyelerinin görevleri tamamlamış olurdu

❖ Romalıların pratik ve pragmatik zekasına bağlı olarak zaman içinde koloniler başlangıçtaki kuruluş amaçlarının dışına taşmış, sosyal ve ekonomik nedenler askeri ihtiyaçlar ile birleştirilmiş ve bu durumun bir sonucu olarak imparatorluk topraklarının çeşitli noktalarında pek çok koloni kurulmuştur. Kolonilerin Roma'nın güncel ve ileriye dönük ihtiyaçlarını farklı zamanlarda ve mekanlarda karşılaması sebebiyle Roma devleti kolonizasyon politikasını başlangıçta da ifade edildiği üzere 500 yıl boyunca uygulamaya devam etmiştir. Bununla beraber Roma, her ne kadar zaman içinde farklı gerekçelerden ötürü koloniler kursada kolonizasyonun temel nedeni olan askeri gerekçeleri asla önemini kaybetmemiştir.

❖ Romalılar batı topraklarında Romalılaşma politikasına devam ederken, doğu topraklarında aynı uygulamaya gitmemişlerdir. Çünkü buralarda kendi tarihlerinde de öncesine sahip gelişmiş birçok topluluklarla karşılaşmışlardır. M.Ö 4.yy'da Büyük İskender ve kendisinden sonra gelen ardılları, Akdeniz'den Hindistan'a kadar uzanan bir imparatorluk kurmuşlardır. Daha önce var olan ültüre Hellenistik kültürünün de eklenmesiyle gelişmişlik düzeyi üst seviyelere çıkmış olan kentlere Romalılaşma politikasının etki etmeyecek olmasından dolayı buralara sadece yeni yapılar eklenmesiyle yetinmişlerdir. Özellikle Hadrian bu uygulamayı oldukça başarılı bir şekilde gerçekleştirmiş imparatorlardan biridir.